

การบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัย  
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ  
**The Online Teaching and Learning Administration According to the Four  
Iddhipāda Dhammas of Mahachulalongkornrajavidyalaya  
University in the Northeast**

อัญญาดา ตาเสาร์,

สุรศักดิ์ จันทรา และ สมบัติ รัตนคร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

**Anyada Tasao,**

**Surasak Janthra and Sombat Rattanakorn**

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Corresponding Author, E mail : anyada.tas@mcu.ac.th

\*\*\*\*\*

## บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน 212 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) สภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ( $x = 4.23$ ) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านระบบบริหารการเรียนการสอน ( $x = 4.29$ ) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ( $x = 4.28$ ) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี ( $x = 4.11$ )

2) แนวทางการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้บริหารควรมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้สอนมีการจัดการเรียน

\* วันที่รับบทความ: 7 มิถุนายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 29 กันยายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2565

Received: June 7, 2022; Revised: September 29, 2022; Accepted: September 30, 2022

การสอนที่หลากหลาย ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน มหาวิทยาลัยควรให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี เครือข่ายอินเทอร์เน็ต กระตุ้นให้ผู้สอนจัดเตรียมแผนการสอนก่อนทำการสอน สนับสนุนให้ผู้สอนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอน

**คำสำคัญ :** การเรียนการสอนแบบออนไลน์; หลักอิทธิบาท 4

## Abstracts

The aims of this research were: 1) to study the condition of the online teaching and learning administration based on the Four Iddhipāda Dhammas (Path of Achievement) of Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU) in the northeast; 2) to propose guidelines for the online teaching and learning administration based on the Four Iddhipāda Dhammas of MCU in the northeast. This study was carried out employing mixed-method research. The sample group used in this research was 212 administrators, teachers, and staff. The tools used to collect data were a questionnaire with a reliability value of 0.98 and an interview form. The data were statistically analyzed by finding Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) The condition of the online teaching and learning administration based on the Four Iddhipāda Dhammas of MCU in the northeast was statistically rated at a high level of practice ( $x = 4.23$ ). When classified by aspect, the aspect with the highest level of practice was the teaching and learning management system ( $x = 4.29$ ), followed by 'the personnel aspect ( $x = 4.28$ ), while the least practical level was the technology-based teaching and learning support ( $x = 4.11$ ).

2) The guidelines for the online teaching and learning administration based on the Four Iddhipāda Dhammas of MCU in the northeast was that the administrators should have a policy to encourage teachers to use a variety of teaching and learning approaches as well as various evaluations that meet the actual conditions of the learners. The university should provide support for technological equipment and internet networks, encourage teachers to prepare lesson plans before teaching, and encourage teachers to pay attention to the benefits of using teaching materials.

**Keywords:** Online Teaching and Learning; Four Iddhipāda Dhammas

## บทนำ

“การศึกษา” คำนี้อาจจะทำให้ทุกคนนึกถึงการเรียนการสอนรูปแบบเก่า ที่อยู่ในห้องเรียน หรือการเรียนในระบบตั้งแต่อนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและสังคมโลก รอบปีที่ผ่านมามีการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ส่งผลกระทบวงกว้างทั่วโลก รวมทั้งผลกระทบต่อแวดวงการศึกษาในหลายแง่มุม ตั้งแต่การปิดเรียน ปรับมาใช้ในการสอนผ่านกลไกต่างๆ ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจที่ตามมาที่ทำให้เด็กหลายคนต้องออกจากโรงเรียน ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาถ่างเพิ่มมากขึ้น แต่อีกด้าน COVID-19 กลายเป็นแรงผลักดันบังคับให้เกิดการ

ปรับตัวและนำมาซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมรูปแบบการศึกษาใหม่ๆ ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยรูปแบบที่แตกต่างกลายเป็นโมเดลใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ทั่วโลก ผลกระทบจาก COVID-19 ทำให้ห้องเรียนส่วนใหญ่ต้องถูกปิด แม้จะเปลี่ยนมาทำการเรียนการสอนแบบออนไลน์แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการเรียนในห้องเรียนได้ ทำให้เด็กมีปัญหาทั้งการเรียนที่ต้องหยุดชะงัก ไปจนถึงความไม่พร้อมของผู้ปกครอง การขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สุดท้ายทำให้เกิดความเครียดทั้งเด็กและครู สำหรับข้อดีในช่วงที่ผ่านมาคือการทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนการสอนทางไกลเป็นจำนวนมาก หลายอย่างเราเห็นว่ามีทำได้ดี หรือมีครูที่สามารถทำได้ เขาได้คิดค้นวิธีการที่ดีๆ หลายอย่าง ทำให้เรารู้ว่าการศึกษาไม่ใช่เกิดขึ้นได้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่เมื่อสถานการณ์จำเป็นก็สามารถเกิดได้ทุกที่ ทั้งทางออนไลน์ หรือทางออฟไลน์ เช่น การส่งหนังสือ อุปกรณ์การเรียน พร้อมคำแนะนำไปให้เด็กในพื้นที่ อย่างครูโรงเรียนบนดอยที่สมัยก่อนต้องขี่ม้าไปสอน ปัจจุบันอาจจะใช้รถโฟล์คหรือมอเตอร์ไซด์ หรือครูในเมืองก็มีการใช้รถพ่วงพ่วงการศึกษาที่มีหนังสืออุปกรณ์ออกไปสอนเด็กๆ หรือโครงการต่างๆ เช่น ของบ้านปลาดาวที่มีนวัตกรรมพวงกล่อการเรียนส่งไปให้นักเรียนในช่วง COVID-19 ซึ่งเป็นวิธีการต่างๆ ในการช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในช่วงเวลาวิกฤติได้

จากความสำคัญดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีพันธกิจในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ วิจัยและพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ โดยมอบนโยบายให้ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้พัฒนาเว็บไซต์การเรียนการสอนออนไลน์ ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2563 พระเทพปวรเมธี (ประสิทธิ์ พรหมรสี) รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะประธานศูนย์ควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (ศปค.19 มจร) กล่าวว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังรุนแรงและเพิ่มมากขึ้น มจร จึงเพิ่มมาตรการป้องกันและดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) และมหาเถรสมาคม (มส.) ด้านการจัดการศึกษา โดยกำหนดให้จัดการเรียนการสอนและการสอบวัดผลประเมินผลแบบออนไลน์ทุกรายวิชาและทุกระดับชั้นของการจัดการศึกษา พร้อมกันนี้ยังมีมาตรการช่วยเหลือสนับสนุนในการปรับลดค่าธรรมเนียมการศึกษา มอบทุนการศึกษา และมาตรการช่วยเหลือด้านอื่นๆ เพื่อลดภาระของนิสิต ส่วนการรับสมัครเข้าศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเน้นระบบออนไลน์เช่นเดียวกัน สำหรับคณาจารย์ให้เตรียมการสอนออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ รองรับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่อาจยังคงอยู่ต่อไปอีกนาน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักกฏิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แนะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในอนาคตต่อไป

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

## ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) คือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) นำมาสังเคราะห์แบบอุปนัยวิธี

### 1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 394 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยใช้สูตรของทาโน ยามาเน (Taro Yamane) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 198 รูป/คน และสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) เทียบสัดส่วนจากประชากรตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยโดยการสุ่มอย่างง่าย (Stratified Random Sampling)

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 รูป/คน อาจารย์ 5 รูป/คน เจ้าหน้าที่ 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 15 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

### 2. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Metho Research) โดยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการงาน (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open – ended Questionnaire)

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยวิเคราะห์หาจำนวน และค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์หาระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

3.3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมารวบรวมโดยอุปมัยวิธีมาสรุปเป็นข้อมูลผลการวิจัย

### 4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) ค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) ของแบบสอบถาม และ 2) ค่าความเชื่อมั่น ( $\alpha$ =Alpha-Coefficient) ของแบบสอบถาม

4.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ความถี่ (Frequency) 2) ค่าร้อยละ (Percentage) 3) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และ 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

### กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (dependent Variables) ดังนี้

## ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้าน

| (n = 212)                                                                                                              |                 |      |           |               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------|-----------|---------------|
| การบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4<br>ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<br>ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ | ระดับการปฏิบัติ |      |           |               |
|                                                                                                                        | x               | S.D. | แปล<br>ผล | อันดับ<br>ที่ |
| 1. บุคลากร                                                                                                             | 4.28            | 0.84 | มาก       | 2             |
| 2. ระบบบริหารการเรียนการสอน                                                                                            | 4.29            | 0.81 | มาก       | 1             |
| 3. การติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน                                                                           | 4.21            | 0.85 | มาก       | 4             |
| 4. ระบบการวัดและการประเมินผล                                                                                           | 4.24            | 0.9  | มาก       | 3             |
| 5. สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี                                                                             | 4.11            | 1.02 | มาก       | 5             |
| ภาพรวม                                                                                                                 | 4.23            | 0.88 | มาก       |               |

จากตารางที่ 1 สภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยด้านที่ระดับการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านระบบบริหารการเรียนการสอน และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี

## 2. แนวทางการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) บุคลากร ผู้บริหารควรวางแผนพิจารณากำหนดภาระงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของบุคคลนั้นๆ ซึ่งเจตนโยบายของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้แก่บุคลากรได้รับทราบและถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ได้เข้ารับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ มีการออกแบบระบบการปฏิบัติงานและกำหนดการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

2) ระบบบริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นต่อการนำระบบบริหารการเรียนการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ กระตุ้นให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และนำระบบบริหารการเรียนการสอนมาใช้ บุคลากรต้องศึกษาเครื่องมือที่เหมาะสมในแต่ละกิจกรรม เพื่อนำมาปรับใช้กับระบบบริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารมีการนำผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาประเมินผลโดยใช้ระบบบริหารการเรียนการสอนมาพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรทบทวนคุณค่าของการนำระบบการบริหารการเรียนการสอนมาปรับใช้กับการเรียนการสอนออนไลน์ที่มี

3) การติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน ผู้บริหารสร้างนโยบายที่กระตุ้นการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา อาจารย์และเจ้าหน้าที่จะต้องมีทักษะที่ยอมรับการใช้สื่อดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้อาจารย์และเจ้าหน้าที่เรียนรู้และจัดเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและทักษะการใช้งานเบื้องต้น และวิธีการสื่อสารกับผู้เรียน อาจารย์และเจ้าหน้าที่มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่หลากหลายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนจากการเรียนโดยผู้สอนป้อนข้อมูลให้อย่างเดียวเป็นพฤติกรรมการเรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นผู้เรียนที่เรียนรู้วิธีการเรียน เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ ผู้บริหารควรทบทวนลักษณะการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนการสอนแบบออนไลน์

4) ระบบการวัดและการประเมินผล จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตร เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน ผู้สอนควรมีการวัดผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนข้อมูลในการพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนใช้วิธีการวัดผลที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาในการเรียนการสอน

5) สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี สำนวความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบเครือข่าย ห้องปฏิบัติการด้านเทคโนโลยี และจัดเตรียมให้

เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกแก่บุคลากรและผู้เรียน จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการเตรียมสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารกำกับและติดตาม อุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบเครือข่าย ห้องปฏิบัติการด้านเทคโนโลยี ให้มีความทันสมัย พร้อมให้บริการอยู่เสมอ

## อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักกฏอริยาบท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักกฏอริยาบท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการบริหารการเรียนการสอน สามารถอภิปรายผลได้ว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ จึงได้มีนโยบายให้ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาเว็บไซต์ระบบบริหารการเรียนการสอนออนไลน์ MCU e-Learning และระบบการวัดและประเมินผลออนไลน์ MCU e-Testing และให้หน่วยงานในสังกัดทั่วประเทศ นำระบบการเรียนการสอนออนไลน์มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนในระดับวิทยาเขตนั้นก็ยังคงได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำระบบบริหารการเรียนการสอนมาใช้โดยได้ออกประกาศให้บุคลากรใช้ระบบบริหารการเรียนการสอนออนไลน์ MCU e-Learning และให้ดำเนินการจัดสอบด้วยระบบการวัดและประเมินผลออนไลน์ MCU e-Testing มาใช้ในการจัดสอบทุกรายวิชา ตลอดจนได้เตรียมความพร้อมของบุคลากรสายปฏิบัติการวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการใช้งานระบบดังกล่าวโดยมีการมอบหมายภาระงานให้มีบุคลากรดูแลรับผิดชอบระบบ และผู้บริหารมีการชี้แจงนโยบายของมหาวิทยาลัยให้บุคลากรในสังกัดได้เข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพตนเองโดยสนับสนุนให้บุคลากรทุกรูป/คน เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ โดยเล็งเห็นความสำคัญต่อการใช้งานของระบบบริหารการเรียนการสอนออนไลน์ MCU e-Learning และระบบการวัดและประเมินผลออนไลน์ MCU e-Testing ในส่วนของบุคลากรก็มีความตื่นตัว โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่นอกเหนือจากการอบรมและนำระบบต่างๆ มาปรับใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ตลอดจนเตรียมความพร้อมทั้งด้านของการจัดสรรอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ มีการนำเอานวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ มีการพัฒนาทักษะการสื่อสารหรือการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอนที่อาศัยการจัดการด้วยระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ นานา (2564 : 1208-1217) ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษา บนฐานความปกติใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาบนฐานความปกติใหม่

เพื่อไปสู่องค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากอดีต การบริหารสถานศึกษาต้องมีกลยุทธ์ที่เหมาะสม มีการวางแผน ในส่วนของแนวทางการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักปรับปรุงการจัดการศึกษาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชาญฉลาด มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ทั้งด้านของการจัดสรรอุปกรณ์และเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน การบริหารจัดการโรงเรียนและครูให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จ และยังสอดคล้องกับ ศิดา ประสานสุข และผศ.ดร.คันสนีย์ จะสุวรรณ (2564 : 1132-1141) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษา ผ่านโปรแกรม **google meet** เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19) สรุปได้ว่า 1) ผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด 19 ควรศึกษาและพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ความสามารถของผู้บริหารในการใช้เครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ใน ปัจจุบันมาใช้อย่างสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสู่ ชุมชน มีการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด 19 ศึกษาและพัฒนาทักษะการสื่อสาร ความสามารถของผู้บริหารในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ซึ่งอาจจะใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิริยาตอบสนองต่อกันทำให้เกิดความร่วมมือ มีความชัดเจนในคำสั่งมอบหมายงาน สามารถเจรจาต่อรองโน้มน้าว และสร้างความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการให้คำแนะนำหรือแนะให้บุคลากรปฏิบัติตามได้อย่างโดดเด่น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด 19 ศึกษาและพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์การ ความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เพื่อที่จะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการจัดระเบียบกิจกรรมต่าง ๆ มีการบริหารโครงการกิจกรรมทรัพยากรและสามารถประยุกต์การบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ สิทธิพร เอี่ยมเสน, พันพิชร์ ปิ่นจินดา, จิระ จิตสุภา และเบญจวรรณ กิสุขพันธ์ (2564 : 1-16) ศึกษาเรื่อง แนวทางจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์มีสองแบบ ประกอบด้วยแบบประสานเวลาและแบบไม่ประสานเวลา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กันมายาวนานพอสมควรตามการเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัล และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของผู้เรียนและสถานการณ์ แต่มักได้รับความนิยมนำมาใช้เป็นสื่อ เสริมในห้องเรียนปกติมากกว่าจะเป็นสื่อหลัก การระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ทั่วโลกจึงเป็นตัวเร่งให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ถูกนำมาใช้จัดการเรียนการสอนอย่างทันทีทันใด ส่งผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย

โดยเฉพาะผู้เรียนที่คุ้นเคยกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม จำเป็นต้องปรับตัวและเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จึงอาจส่งผลให้เกิดความเครียดและการไม่ยอมรับการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวอยู่บ้าง และอาจส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด ดังนั้นแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัยจึงอาจมีผลมาจากปัจจัยภายในตัวผู้เรียนที่ประกอบด้วยความพอใจ ความภูมิใจ และความสบายใจ และปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียนที่ประกอบด้วยด้านผู้เรียนผู้สอน การเรียนการสอนเนื้อหา สื่อและเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลผู้เขียนหวังว่าบทความฉบับนี้จะเป็แนวทางสำหรับผู้สอนนำไปพิจารณาและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ตามความเหมาะสม

## ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องผลการวิจัยเรื่อง การบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

### 1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

- 1) ผู้บริหารควรมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน
- 2) มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับนโยบายในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ชัดเจน ทั้งอาจารย์ผู้สอน นิสิต และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เทคโนโลยี เครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- 3) ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์พร้อมทั้งมีระบบการบริหารและการจัดการในเรื่องของระบบบทเรียนออนไลน์พร้อมทั้งมีการให้บริการภายในมหาวิทยาลัย

### 2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

- 1) ผู้บริหารควรรอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีที่มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนออนไลน์
- 2) ผู้บริหารควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการเตรียมสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยี โดยไม่สร้างภาระให้กับบุคลากร
- 3) ผู้บริหารควรมีการกำกับและติดตาม อุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบเครือข่าย ห้องปฏิบัติการด้านเทคโนโลยี ให้มีความทันสมัย พร้อมให้บริการอยู่เสมอ
- 4) บุคลากรควรมีการจัดเตรียมและใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับกิจกรรมมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

5) บุคลากรควรศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

### 3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ผู้เรียน เพื่อหาความแตกต่าง
- 2) ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น มีตัวแปรอิสระที่มีความหลากหลายมากขึ้น
- 3) ควรศึกษาวิจัยโดยเปรียบเทียบการบริหารการเรียนการสอนแบบออนไลน์ตามหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ เช่น อริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 สัพปุริสธรรม 7 เป็นต้น

## เอกสารอ้างอิง

- ยุทธชาติ นาค่อม. (2564). การบริหารสถานศึกษา บนฐานความปกติใหม่. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติ*. 2 (14) สิงหาคม 2564.
- ศิตา ประสานสุข และผศ.ดร.คันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2564). การบริหารจัดการสถานศึกษา ผ่านโปรแกรม google meet เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 19 (COVID-19). *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติ*. 2 (14) สิงหาคม 2564
- สิทธิพร เอี่ยมเสน พันธ์พัชร ปิ่นจินดา. จิระ จิตสุภา และเบญจวรรณ กี่สุขพันธ์. (2564). แนวทางจัดการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. 32 (3), 1-16.